

"ҚАЗАҚСТАН ҚОР БИРЖАСЫ" АҚ

"Қазақстан қор биржасы" АҚ
Директорлар кеңесінің шешімімен

(2018 жылдың 13 шілдесіндегі
№ 22 отырыс хаттамасы)

б е к і т і л д і

2018 жылдың 01 қазанынан бастап

қолданысқа енгізілді

Клирингтік қатысушылар туралы ҚАҒИДА

Алматы қ.

2018

ТҮЗЕТУЛЕР ПАРАҒЫ

1. № 1 өзгертулер мен толықтырулар:

- "Қазақстан қор биржасы" АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен (2018жылдың 07 қыркүйегіндегі № 26 отырыс хаттамасы) бекітілген;
- 2018 жылдың 01 қазанынан бастап қолданысқа енгізілді.

Осы Қағида Қазақстан Республикасының заңнамасына және "Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері" (бұдан әрі – Клиринг ережелері) атты "Қазақстан қор биржасы" АҚ (бұдан әрі – Биржа) ішкі құжаттарына сәйкес әзірленіп, клирингілік қатысушы мәртебесін беру, айыру және қалпына келтіру тәртібін, клирингілік қатысушылардың санаттарын, сондай-ақ клирингілік қатысушы мәртебесін алуға үміткер ұйымдарға (бұдан әрі – үміткерлер) қойылатын талаптарды, клирингілік қатысушы санатын анықтауға қойылатын талаптарды және клирингілік қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін клирингілік қатысушылардың және Биржаның жауапкершілігін анықтайды.

1 тарау. ЖАЛПЫ ҚАҒИДАЛАР

1 бап. Осы Қағидада қолданылатын түсініктер мен терминдер

1. Осы Қағидада Қазақстан Республикасының заңнамасында, Клиринг ережелерінде және Биржаның басқа ішкі құжаттарында анықталған түсініктер мен терминдер қолданылған.
2. Қағидада қолданылған өзге ұғымдар келесіні білдіреді:
  - 1) Ұлттық Банк – "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі" мемлекеттік мекемесі;
  - 2) валюталық нарық – Биржаның ұйымдастырылған шетел валюталары нарығы, солармен жасалған мәмілелер бойынша Биржа клирингілік қызметті жүзеге асырады;
  - 3) деривативтер нарығы – Биржаның ұйымдастырылған туынды қаржы құралдарының нарығы, солармен жасалған мәмілелер бойынша Биржа клирингілік қызметті жүзеге асырады;
  - 4) қор нарығы – Биржаның ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығы, солармен жасалған мәмілелер бойынша Биржа клирингілік қызметті жүзеге асырады;
  - 5) биржалық нарықтар – қор нарығы, валюталық нарық және деривативтер нарығы барлығы бірге;
  - 6) мәмілелер – Биржаның сауда-саттықтарында жасалған, мәмілелер;
  - 7) өтінімдер – мәмілелер жасасуға Биржаның сауда-саттық жүйесіне берілген, өтінімдер;
  - 8) міндеттеме – клирингілік қатысушының берген өтінімінің шарттарымен мәміле жасасу міндеттемесі және/немесе мәмілені орындау міндеттемесі;
  - 9) рейтинг – "Биржа мүшелерінің қаржылық жағдайын бағалау әдістемесі" атты Биржаның ішкі құжатына сәйкес, мерзімдік негізде, клирингілік қатысушы үшін Биржа анықтайтын, рейтинг.

2 бап. Жалпы қағидалар

1. Биржалық нарықта Биржаның клирингілік қызметті жүзеге асыруы шегінде клирингілік қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету мақсатында, түрлі санаттағы Биржа мүшелеріне келесідей мәртебелер беріледі:
  - 1) "валюталық нарықтың клирингілік қатысушысы" – "валюталық" санат бойынша Биржа мүшелеріне;
  - 2) "деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы" – "деривативтер" санаты бойынша Биржа мүшелеріне;
  - 3) "қор нарығының клирингілік қатысушысы" – "қор" санаты бойынша Биржа мүшелеріне.

2. Биржаның бір мүшесі бірнеше санат бойынша клирингілік қатысушы мәртебесіне ие болуы мүмкін.
3. Мәмілелерінің орындалуын қамтамасыз ету тәртібін анықтау мақсатында клирингілік қатысушыға келесі санаттардың бірі беріледі:
  - "қамтусыз" – клирингілік қатысушыға оның міндеттемелерін орындады қамтамасыз ету бойынша талап қойылмайды;
  - "жартылай қамтылған" – клирингілік қатысушыға, Клирингілік ережелермен белгіленген, оның міндеттемелерін орындауды жартылай қамтамасыз ету бойынша талап қойылады;
  - "толық қамтылған" – клирингілік қатысушыға, оның қандай да бір міндеттемелері туындайтын, қаржы құралдары бойынша толық қамтамасыз ету бойынша талап қойылады.
4. Клирингілік қатысушыға қандай да бір санат беру немесе санатын өзгерту тәртібі Қағиданың 7 бабында анықталған.

2 тарау. КЛИРИНГІЛІК ҚАТЫСУШЫНЫҢ МӘРТЕБЕСІ

3 бап.

Клирингілік қатысушы мәртебесін алуға үміткерлерге қойылатын, талаптар

1. Биржаның "Мүшелік туралы қағида" атты ішкі құжатына сәйкес қандай да бір санат бойынша Биржа мүшесінің қолданыстағы мәртебесі бар, заңды тұлға ған клирингілік қатысушы мәртебесін алуға үміткер бола алады.
2. Кез келген биржалық нарықтың клирингілік қатысушысы мәртебесін алуға үміткер міндетті:
  - 1) клирингілік қатысушы мәртебесін алу туралы өтінішін берген күнге дейінгі аяқталған қатарынан үш күнтізбелік ай барысында, осы үміткер соның өаңнамасына сәйкес құрылған, мемлекеттің уәкілетті органымен белгіленген, меншікті капиталдың жеткіліктілігі және өтімділігі бойынша нормативтерді орындау;
  - 2) Қағиданың 12 бабының 1 тармағының талаптарына сай болу.

4 бап.

Клирингілік қатысушы мәртебесін алу үшін үміткер ұсынатын, құжаттар

1. Клирингілік қатысушы мәртебесін алу үшін үміткер, осы Қағиданың 1 қосымшасындағы нысан бойынша құрастырылған, Биржаға клирингілік қатысушы мәртібесін беру туралы өтінішін ұсынуы тиіс.

Клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы өтінім, осы Қағиданың 2 қосымшасы болып табылатын, клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шарт (келісім-шарт жасасуға Биржаның офферта акцепті) жасауға келісім болып табылады.
2. Қор нарығының клирингілік қатысушысы мәртебесін алу үшін үміткер Биржаға осы Қағиданың 12 бабының 3 тармағында белгіленген, үміткердің шоттарының бар болуын растаттын, "Орталық бағалы қағаздар депозитарийі" АҚ (бұдан әрі – Орталық депозитарий) ескертпесінің көшірмесін ұсынуы тиіс.

5 бап.

Клирингілік қатысушы мәртебесін беру мүмкіндігі туралы тұжырым дайындау

1. Биржа үміткерден осы Қағиданың 4 бабында аталған құжаттарды алған соң, жауапты бөлімше осы үміткерге клирингілік қатысушы мәртебесін беру мүмкіндігі туралы тұжырымдама (бұдан әрі – жұжырымдама) дайындап,

келесідей ақпараттарды мазмұндайды:

- 1) үміткердің, осы Қағиданың 3 бабының талаптарын орындауы туралы;
  - 2) үміткердің, осы Қағиданың 4 бабында белгіленген, құжаттарды ұсынуы туралы;
  - 3) үміткердің, соның заңнамасына сәйкес құрылған, мемлекеттің заңнамасы талаптарын орындауы туралы (көпшілік дерек көздерден);
  - 4) егер үміткер, клирингілік қатысушы мәртебесін алуға өтініш берген күнге дейін кемінде екі жыл кезеңінде Биржаның мүшесі болып, осы кезеңде өз міндеттемелерін орындамау (тиісті орындамау) деректерінің бар-жоғы туралы;
  - 5) клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы шешім қабылдау үшін маңызды болып табылтын, өзге ақпарат.
2. Тұжырымдама, Қағиданың 4 бабында белгіленген, құжаттарды Биржа алған күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде дайындалуы тиіс.
  3. Тұжырымдаманы дайындау барысында Биржа үміткерден және басқа ұйымдардан клирингілік бөлімшенің дәйекті тұжырым жасауы үшін қажетті қосымша құжаттар сұратуға құқылы. Мұндай жағдайда тұжырымдама жасау Биржа сұратқан құжаттарын және/немесе өзге жауап алғанға дейін уақытша тоқтатылады.
  4. Үміткер клирингілік қатысушы мәртебесін алу мақсатында ұсынған құжаттарында толық емес, дәл емес, дәйексіз немесе ескі ақпарат берілетін болса, бұл тұжырымдама жасаудан және, тиісінше клирингілік қатысушы мәртебесін беруден бас тарту үшін жеткілікті негіздеме болады.
  5. Осы бапқа сәйкес дайындалған тұжырымдама Биржа Басқармасының (бұдан әрі – Басқарма) жуырдағы отырысында қаралады.

6 бап.

Клирингілік қатысушы мәртебесін беру

1. Осы Қағиданың 5 бабына сәйкес дайындалған тұжырымдаманы негізге ала отырып, Басқарма Қағиданың 3 тарауға сәйкес санаты белгіленіп, үміткерге клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы шешім қабылдайды.
2. Үміткер осы Қағиданың 3 бабының кез келген талабына үміткердің сәйкессіздігі анықталған жағдайда, сондай-ақ үміткердің өз міндеттемелерін орындамау деректері, заңнаманы бұзушылығы немесе клирингілік қызметтерді алғанда үміткердің өз міндеттемелерін орындамауына әкеп соқтыруы мүмкін, жағдайлардың туындауы туралы мәліметтер үміткерге клирингілік қатысушы мәртебесін беруден бас тартуға жеткілікті негіз бола алады.
3. Басқарманың үміткерге клирингілік қатысушы мәртебесін беруі туралы шешімі осындай шешім қабылданған күннен кейінгі күннен кешіктірілмей үміткерге және Ұлттық Банкке тиісінше ескертпелер жіберу арқылы хабарланады.
4. Басқарманың үміткерге клирингілік қатысушы мәртебесін беруден бас тартуы туралы шешімі осындай шешім қабылданған күннен кейінгі күннен кешіктірілмей үміткерге тиісінше ескертпе жіберу арқылы хабарланады.
5. Клирингілік қатысушы мәртебесін беруден бас тартылған үміткер Басқарма тиісті шешім қабылдаған соң үш айдан кейін клирингілік қатысушы, Қағиданың талаптарын ескерумен, мәртебесін беру туралы өтінімін қайта беруге құқылы.

7 бап.

Клирингілік қатысушыға қызмет көрсетуді уақытша тоқтату және қызмет көрсетуді қайта қалпына келтіру

1. Басқарма төменде көрсетілген жағдайларда клирингілік қатысушыға қандай да бір биржалық нарықта белгілі бір мерзімге қызмет көрсетуді уақытша тоқтату туралы шешім қабылдауға құқылы:
  - 1) клирингілік қатысушының, Қағидаданың 12 бабында бекітілген, талаптарға сай болмауы;
  - 2) клирингілік қатысушының осы Қағидаға, Клирингілік ережелерінде, және Биржаның басқа ішкі құжаттарында бекітілген, міндеттемелерін, соның ішінде кепілдік жарналарын, қамтуларды аудару (толықтырып аудару) бойынша міндеттемелерін орындамауы (тиісті түрде орындамауы);
  - 3) клирингілік қатысушының осы Қағидаға, Клирингілік ережелерінде, және Биржаның басқа да ішкі құжаттарына сәйкес клирингілік алымдарды, айыппұлдарды/тұрақсыздық төлемдерін және басқа да қолданылатын сомаларды төлемеуі (уақытылы немесе толық төлемеуі);
  - 4) клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындауға қабілетіне жағымсыз ықпал ете алатын, ақпараттың бар болуы;
  - 5) клирингілік қатысушының тиісті биржалық нарықтағы мүшелігінің уақытша тоқтатылуы;
  - 6) клирингілік қатысушының қандай да бір нарықтың барлық қаржы құралдарының сауда-саттығынан шеттетілуі.
2. Клирингілік қатысушыға, осы баптың 1 тармағының 1)-5) тармақшаларында белгіленген, кез келген негіздер бойынша тиісті биржалық нарықта клирингілік қызмет көрсетудің уақытша тоқтатылуы, осы клирингілік қатысушыны осы биржалық нарықтағы сауда-саттықтардан сол уақытқа шеттетілуі туралы Биржа Басқармасына шешім қабылдауға негіз болады.
3. Тиісті биржалық нарықта клирингілік қызмет көрсету уақытша тоқтатылған жағдайда клирингілік қатысушы Клиринг ережелерінде, Қағидада және Биржаның басқа да ішкі құжаттарында белгіленген, міндеттемелерді сақтап қалады.
4. Биржа Басқармасының шешімімен осы баптың 1 тармағының 1) тармақшасына сәйкес уақытша тоқтатылған, клирингілік қатысушыға тиісті биржалық нарықта қызмет көрсетуді қалпына келтіру туралы шешімді, клирингілік қатысушысына клирингілік қызмет көрсету мерзімі деп анықталған мерзім барысында клирингілік қатысушы сәйкессіздіктерді жойған жағдайда, Басқарма клирингілік қатысушыға тиісті биржалық нарықта қызмет көрсетуді қалпына келтіру туралы шешім қабылдайды.
5. Клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындамағаны (тиісті орындамағаны) негіз болған Биржа Басқармасының шешімімен клирингілік қатысушысына клирингілік қызмет көрсету осының алдында осы баптың 1 тармағының 2) тармақшасына сәйкес уақытша тоқтатылып, клирингілік қатысушы осы міндеттемелерін толық орындаған жағдайда, Басқарма клирингілік қатысушыға тиісті биржалық нарықта қызмет көрсетуді қалпына келтіру туралы шешім қабылдайды.
6. Клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындамағаны (тиісті орындамағаны) негіз болған Биржа Басқармасының шешімімен клирингілік қатысушысына клирингілік қызмет көрсету осының алдында осы баптың 4 тармағының 3) тармақшасына сәйкес уақытша тоқтатылып, клирингілік қатысушы тиісті төлемдерді төлеген жағдайда, Басқарма клирингілік қатысушыға тиісті биржалық нарықта қызмет көрсетуді қалпына келтіру туралы шешім қабылдайды.

7. Клирингілік қатысушының өз міндеттемелерін орындамағаны (тиісті орындамағаны) негіз болған Биржа Басқармасының шешімімен клирингілік қатысушысына клирингілік қызмет көрсету осының алдында осы баптың 4 тармағының 4) тармақшасына сәйкес уақытша тоқтатылып, клирингілік қатысушы осындай шешім қабылдауға себептерді жойғаны туралы ақпараттарды ұсынған жағдайда, Басқарма клирингілік қатысушыға тиісті биржалық нарықта қызмет көрсетуді қалпына келтіру туралы шешім қабылдайды.
8. Клирингілік қатысушысына клирингілік қызмет көрсету осының алдында осы баптың 1 тармағының 5) және 6) тармақшасына сәйкес уақытша тоқтатылған болса, клирингілік қатысушы тиісті биржалық нарықта мүшелігін немесе оның сауда-саттыққа қатысуға рұқсаттамасы қалпына келтірілген жағдайда, Басқарма клирингілік қатысушысына клирингілік қызмет көрсетуді қалпына келтіру туралы шешім қабылдайды.
9. Клирингілік қатысушыға қызмет көрсетуді уақытша тоқтату және қалпына келтіру Биржа Басқармасына осы клирингілік қатысушыны тиісті биржалық нарықтағы қаржы құралдардың сауда-саттығынан (нарық секциясында) ұқсас мерзімге шеттетуге немесе рұсаттама беру туралы шешім қабылдауына негіз болып табылады.
10. Басқарманың клирингілік қатысушыға клирингілік қызмет көрсету туралы шешімі клирингілік қатысушының және Ұлттық Банктің назарына, осындай шешім қабылданған күннен кейінгі келесі жұмыс күннен кешіктірмей, тиісті ескертпелер жолдау арқылы, жеткізіледі.
11. Клирингілік қатысушыға клирингілік қызмет көрсетуді уақытша тоқтату осы клирингілік қатысушыға оның кепілдік жарналарын қайтарып беруге негіз болмайды.

8 бап.

Клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру

1. Төменде көрсетілген жағдайларда Басқарма клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру туралы шешім қабылдайды:
  - 1) егер Басқарма осыдан бұрын осы баптың 1 тармағының 7 тармағына сәйкес клирингілік қатысушы мәртебесінің қолданысын уақытша тоқтату туралы шешім қабылдаған болса, ал клирингілік қатысушы белгіленген мерзімде аталған шешімді қабылдау үшін негіз болған талапты орындамаған жағдайда;
  - 2) Басқарма клирингілік қатысушыны Клиринг ережелеріне сәйкес тиісті биржалық нарықта дәрменсіз деп мойындаған жағдайда;
  - 3) Биржа клирингілік қатысушының клирингілік қатысушы мәртебесінен ерікті бас тартуы туралы өтінішін білдірген хатын алған жағдайда.
2. Клирингілік қатысушы Биржада тиісті санат бойынша мүшеліктен айырылған жағдайда клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру Басқарма шешімісіз жүзеге асырылады.
3. Валюталық нарықта клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру осы ұйымды валюталық санат бойынша мүшелігін тоқтату туралы Директорлар кеңесінің қарауына шығарылады.
4. Басқарманың клирингілік қатысушының мәртебесінен айыру туралы шешімі клирингілік қатысушының және Ұлттық Банктің назарына, осындай шешім қабылданған күннен кейінгі келесі жұмыс күннен кешіктірмей, тиісті ескертпелер жолдау арқылы, жеткізіледі.

5. Клирингілік қатысушы мәртебесінен айырылған, ұйым (ұйымның міндеттемелері бойынша жауап беретін, өзге заңды тұлға, мысалы, жою комиссиясы) Клиринг ережелерімен, Қағидамен (соның ішінде оның қосымшаларымен) және Биржаның басқа да ішкі құжаттарында белгіленген, клирингілік қатысушысы мәртебесіне иелену кезеңінде туындаған міндеттемелерін сақтайды.

3 тарау. КЛИРИНГІЛІК ҚАТЫСУШЫСЫ САНАТТАРЫ

9 бап.

Клирингілік қатысушысына санат беру тәртібі

1. Кез келген биржалық нарықта "қамтусыз" санаты тек Ұлттық Банкке беріледі.
2. Ұлттық Банктен басқа, қор нарығының клирингілік қатысушыларына және деривативтер нарығының қатысушыларына "жартылай қамтылған" санаты беріледі.
3. Ұлттық Банктен басқа, валюталық нарықтың клирингілік қатысушыларына Басқарма шешімімен "толық қамтумен" немесе "жартылай қамтумен" санаттары берілуі мүмкін.
4. Валюталық нарықтың клирингілік қатысушысына "жартылай қамтумен" санаты келесі талаптарға сай болса берілуі мүмкін:
  - 1) клирингілік қатысушының меншікті капиталының мөлшері, Биржа ұсынылған соңғы қаржылық есеп берушілігіне сәйкес, 10 000 000 000 (он миллиард) теңгеден кем болмауы тиіс, немесе (егер меншікті капиталы шетел валютасымен көрсетілсе) – осындай есеп берушілік құрастырылған күнде Ұлттық Банктің бағамы бойынша 10 000 000 000 (он миллиард) теңгенің баламасынан кем болмауы тиіс;
  - 2) "С" деңгейінен төмен емес рейтингі болуы тиіс;
  - 3) клирингілік қатысушыны тіркеген мемлекеттің уәкілетті органымен белгіленген, меншікті капиталдың жеткілікті мен өтімділігі бойынша нормативтерді орындау (осындай талаптар болған жағдайда).
5. Валюталық нарықтың клирингілік қатысушысына "толық қамтумен" санаты, осы баптың 4 тармағында белгіленген, талаптардың кез келгеніне сәйкес болмаған жағдайда "толық қамтумен" санаты беріледі.
6. "Жартылай қамтумен" санатындағы клирингілік қатысушысы, Қағиданың 3 қосымшасында белгіленген көлемде тиісті биржалық нарықтың немесе биржалық нарықтың секциясының клирингілік кепілдік қорына кепілдік жарнасын аударуы тиіс.
7. Клирингілік кепілдік қорларына кепілдік жарналарды аудару, толықтырып аудару және қайтарып алу тәртібі Клиринг ережелерінде анықталған.
8. Клирингілік қатысушы күнтізбелік айда бір реттен жиі емес, Қағиданың 4 қосымшасында берілген нұсқа бойынша құрастырылған, клирингілік қатысушы санатын өзгерту туралы өтінішін беруге құқылы.
9. Клирингілік қатысушының санатын өзгерту туралы өтінішті Басқарма осындай өтінішті алған күннен бастап 10 жұмыс күн аралығында қарайды.
10. Клирингілік қатысушының санатын Басқарма мыналардың негізінде өзгертуге құқылы:
  - 1) клирингілік қатысушының мониторингі нәтижелері туралы есеп;
  - 2) Клиринг ережелеріне сәйкес, клирингілік қатысушыны жосықсыз деп мойындауы.
11. Егер Басқарма клирингілік қатысушысының "толық қамтумен" санатын "жартылай қамтумен" санатына ауыстыру туралы шешім қабылдаған

жағдайда, осындай клирингілік қатысушы Қағиданың осы бабының 6 және 7 тармақтарына сәйкес клирингілік кепілдік қорына жарнасын аударуға міндетті.

12. Клирингілік қатысушының санатын өзгерту туралы Басқарманың шешімі, шешім қабылданған күннен кейінгі келесі жұмыс күннен кешіктірмей, тиісті ескертпелер жолдау арқылы, клирингілік қатысушының назарына жеткізіледі.

4 тарау. КЛИРИНГІЛІК ҚАТЫСУШЫНЫҢ МОНИТОРИНГІ

10 бап. Клирингілік қатысушысының мониторингін жүзеге асыру тәртібі

1. Биржа клирингілік қатысушылардың мониторингін, олардың Қағидамен, сондай-ақ өзге ішкі құжаттармен белгіленген талаптарға, сәйкестігін анықтау мақсатында, клирингілік қатысушының мәртебесінен және оған берілген санатынан шыға отырып, жүзеге асырады.
2. Биржа клирингілік қатысушылардың қаржылық жағдайына мониторингті, "Мүшелік туралы қағида" атты Биржаның ішкі құжатында белгіленген, тәртіпте және, клирингілік қатысушының Биржа мүшесі ретінде ұсынған, құжаттар мен ақпараттың негізінде жүзеге асырады.
3. Биржа келесі ақпарат негізінде мониторинг жүргізеді:
  - 1) Қағиданың 12 бабында анықталған, клирингілік қатысушыға қойылатын талаптарға сәйкестік туралы;
  - 2) клирингілік қатысушының ағымдағы рейтингі туралы;
  - 3) Қағиданың 9 бабында анықталған, клирингілік қатысушының тиісті биржалық нарықтағы санатына қойылатын, талаптарға сәйкестік туралы;
  - 4) талданатын кезеңде клирингілік қатысушының қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша, кепілдік жарналарды, қамтуды аудару (толықтырып аудару) бойынша, клирингілік және басқа да Биржаның алымдарын төлеу бойынша, Биржаның айыппұлдарды/тұрақсыздық төлемдерін және осы Қағидаға, Клиринг ережелеріне және Биржаның басқада құжаттарына сәйкес басқа да қолданымды сомаларды төлеу бойынша орындалмаған (тиісті орындалмаған) міндеттемелердің бар/жоғы туралы;
  - 5) клирингілік қатысушының биржалық нарықтарда қаржы құралдармен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындау қабілеттілігіне жағымсыз ықпал ете алатын, ақпараттың бар/жоғы;
  - 6) клирингілік қатысушының талданатын кезеңде өзі шығарған бағалы қағаздар бойынша купонды және/немесе негізгі қарызды төлеу бойынша міндеттемесін орындамау дерегінің бар/жоғы.

5 тарау. КЛИРИНГІЛІК ҚАТЫСУШЫНЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ. КЛИРИНГІЛІК ҚАТЫСУШЫЛАРДЫҢ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ

11 бап. Клирингілік қатысушының құқықтары мен міндеттері

1. Клирингілік қатысушы, Клиринг ережелерінде, Қағидада (соның ішінде оның қосымшаларында) және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа да ішкі құжаттарында бекітілген, шарттар мен тәртіпке сәйкес құқылы:
  - 1) Биржаның клирингілік қызмет көрсетуімен пайдалануға;

- 2) Биржадан клирингілік сессиялардың қорытындылары бойынша ақпарат алуға;
  - 3) Биржаның клирингілік қызметіне қатысты өзге ақпараттар алып отыруға;
  - 4) Биржаның клирингілік қызметіне қатысты сұрақтар бойынша оның қарауына ұсыныстар жасауға;
  - 5) Қазақстан Республикасының заңнамасында және Биржаның ішкі құжаттарында қарастырылған, өзге құқықтарын пайдалануға.
2. Клирингілік қатысушы міндетті (Қағиданың 12 және 13 баптарында белгіленген, ерекшеліктерді ескерумен) міндетті:
- 1) Қазақстан Республикасының заңнамасында, сондай-ақ Клиринг ережелерінде, Қағидамен (соның ішінде оның қосымшаларында) және Биржаның қызметтеріне қатысты басқа да құжаттарында белгіленген, оларға енгізілуі мүмкін өзгертулер және/немесе толықтыруларды ескерумен, талаптарды орындау;
  - 2) Қазақстан Республикасының заңнамасында, сондай-ақ Клиринг ережелерінде, Қағидамен (соның ішінде оның қосымшаларында) және Биржаның қызметтеріне қатысты басқа да құжаттарында белгіленген тәртіпте, соның ішінде кепілдік жарналарды, қамтуды аудару (толықтырып аудару), сондай-ақ тұрақсыздық төлемдерін және басқа да қолданымды төлемдерді төлеу бойынша міндеттерін адал ниетпен орындау;
  - 3) Клиринг ережелерінде, Қағидамен (соның ішінде оның қосымшаларында) және Биржаның қызметтеріне қатысты басқа да құжаттарында белгіленген, көлемде және тәртіпте Биржа пайдасына клирингілік алымдарды және басқа да төлемдерді төлеу;
  - 4) қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша туындаған міндеттемелерді уақытылы, толық және оңтайлы амалмен орындау;
  - 5) Қағидада және Биржаның басқа да құжаттарында белгіленген, ақпараттар ашу бойынша талаптарды уақытылы және толық көлемде орындау;
  - 6) Биржа қабылдаған шешімдерді мойындау және орындау.

12 бап. Клирингілік қатысушыға қойылатын талаптар

1. Клирингілік қатысушыларға мынадай талаптар қойылады¹:
  - 1) тиісті санаттағы Биржа мүшесіне қойылатын, Биржаның ішкі құжаттарының талаптарын орындау;
  - 2) eTransfer.kz² электрондық құжаттармен алмасу жүйесіне қосылудың бар болуы;
  - 3) егер осындай талап Қағиданың 9 бабында немесе осы баптың 4 тармағында белгіленген болса, осы Қағидада белгіленген деңгейден төмен емес рейтингінің болуы;

¹ Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2012 жылдың 24 ақпанындағы № 59 қаулысымен бекітілген клирингілік ұйымның Тәуекелдерді басқару жүйесіне, мониторинг шарттары мен тәртіптеріне, клирингілік ұйымдағы тәуекелдерді басқару және бақылауға қойылатын талаптарға сүйене отырып.

² Берілетін мәліметтердің криптографиялық қорғау құралдарын қарастыратын және олардың кепілді жеткізілуін, құпиялылығын және өзгеріссіздігін қамтамасыз ететін, Биржа мен оның мүшелері арасында электрондық құжатайналымының арнайы мамандандырылған жүйесі. қаржылық күйіне қойылатын талап, яғни үміткердің Биржа мүшелерінің қаржылық күйін бағалау әдістемесін анықтайтын ішкі құжатына сай берілетін рейтингінің деңгейі "D" дәрежесінен төмен болмауы тиіс

- 4) клирингілік қатысушыны заңды тұлға ретінде тіркеген мемлекеттің уәкілетті органымен белгіленген, меншікті капиталдың жеткіліктілігі мен өтімділігіне қойылатын нормативтерді (талаптарды) орындау;
  - 5) осы баптың 2 тармағында сипатталғандай, тиісті тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің бар болуына қойылатын талаптар.
2. Клирингілік қатысушылар тиісті тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің бар болуына қойылатын талаптар сай болуы тиіс. Атап айтқанда:
- 1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған және қызмет ететін екінші деңгейлі банк болып табылатын клирингілік қатысушы Екінші деңгейлі банктерге арналған тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру ережелерінің³ 2 қосымшасында бекітілген тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастыруға қойылатын минималды талаптарына сай болуы тиіс;
  - 2) Қазақстан Республикасынан басқа мемлекеттің заңнамасына сәйкес құрылған және қызмет ететін екінші деңгейлі банк болып табылатын клирингілік қатысушы осы мемлекеттің банк қызметін реттейтін органы бекіткен тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастыруға қойылатын минималды талаптарына сай болуы тиіс;
  - 3) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған және қызмет ететін бағалы қағаздар нарығында брокерлік және/немесе дилерлік қызметпен болмаса инвестициялық портфельді басқару қызметімен айналысатын ұйымға жататын клирингілік қатысушы тәуекелдерді басқару жүйелеріне қойылатын талаптарды орындауды бағалау бойынша жыл сайынғы соңғы есепке⁴ сәйкес "сай" бағасына ие болу керек, осы ретте бұл есеп Уәкілетті органға уақытылы тапсырылып, Уәкілетті органның осы есепке қатысты ешқандай ескертулері болмауы тиіс;
  - 4) Қазақстан Республикасынан басқа мемлекеттің заңнамасына сәйкес құрылған және қызмет ететін бағалы қағаздар нарығында брокерлік және/немесе дилерлік қызметпен немесе инвестициялық портфельді басқару қызметімен айналысатын ұйымға жататын клирингілік қатысушы осы мемлекеттің осындай қызметті реттейтін органы бекіткен тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастыруға қойылатын минималды талаптарына сай болуы тиіс.
3. Қор нарығының клирингілік қатысушысының, Орталық депозитарийде оның атына ашылған, "сауда-саттыққа қатысушының қосалқы шоты" белгісі бар қосалқы шоты және "сауда-саттыққа қатысушының банктік шоты" белгісімен банктік шоты болуы тиіс.
4. Дериватитер нарығының клирингілік қатысушысының рейтингі "D" деңгейінен төмен болмауы тиіс *(осы тармақ Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 07 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*.

---

³ Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2014 жылдың 26 ақпанындағы № 29 қаулысымен бекітілген.

⁴ Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2013 жылдың 27 тамызындағы № 214 қаулысымен бекітілген бағалы қағаздар нарығында брокерлік және дилерлік қызметпен, инвестициялық портфельді басқару қызметімен айналысатын ұйымдарға арналған Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру ережелеріне 1 қосымшаға сәйкес құрылады.

13 бап. Клирингілік қатысушылардың ақпараттар ашуы

1. Ақпаратты ашуға қатысты осы бапта бекітілген талаптар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бағалы қағаздар нарығын мемлекеттік реттеумен айналысатын Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне және, халықаралық қаржылық ұйым және халықаралық құқық субъектісі болып табылатын, ұйымдарға қатысты қолданылмайды.
2. Биржа алдында ақпарат ашуға қатысты клирингілік қатысушы Биржаға мына құжаттар мен ақпаратты беруге міндетті:
  - 1) есептік жылдан кейінгі келесі жылдың 01 шілдесінен кешіктірмей:

(егер клирингілік қатысушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сай құрылған және қызмет етуші екінші деңгейлі банк болса) клирингілік қатысушының бірінші басшысы қолын қойған, клирингілік қатысушының Екінші деңгейлі банктерге арналған тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру ережелеріне 2 қосымшада бекітілген тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастыруға қойылатын минималды талаптарға жауап беретіні туралы растау хаты;

(егер клирингілік қатысушы Қазақстан Республикасынан басқа мемлекеттің заңнамасына сай құрылған және қызмет етуші екінші деңгейлі банк болса) клирингілік қатысушының бірінші басшысы қолын қойған, клирингілік қатысушының осы мемлекеттің банктік қызметті реттеу жөніндегі органы бекіткен тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастыруға қойылатын ең төмегі талаптарға жауап беретіні туралы растау хаты;

(егер клирингілік қатысушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған және қызмет ететін бағалы қағаздар нарығында брокерлік және/немесе дилерлік қызметпен болмаса инвестициялық портфельді басқару қызметімен айналысатын ұйымға жататын болса) тәуекелдерді басқару жүйелеріне қойылатын талаптардың орындалуын бағалау бойынша жыл сайынғы есеп⁵;

(егер клирингілік қатысушы Қазақстан Республикасынан басқа мемлекеттің заңнамасына сәйкес құрылған және қызмет ететін бағалы қағаздар нарығында брокерлік және/немесе дилерлік қызметпен болмаса инвестициялық портфельді басқару қызметімен айналысатын ұйымға жататын болса) клирингілік қатысушының бірінші басшысы қолын қойған, клирингілік қатысушының осы мемлекеттің осындай қызметті реттеу жөніндегі органы бекіткен тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастыруға қойылатын ең төмегі талаптарға жауап беретіні туралы растау хаты;
  - 2) оқиғаның басталған күнінен кейінгі бірінші жұмыс күнінен кешіктірмей, – соттардың, тергеу және іс жүргізу органдарының немесе атқарушылық өндіріс органдарының өздерінің өндірісіндегі қылмыстық және азаматтық істер және атқарушылық өндіріс істері бойынша клирингілік қатысушыға және/немесе оның клиенттеріне⁶ тиесілі мүлікке⁷ тыйым салуы туралы мәліметтер.

⁵ Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2013 жылдың 27 тамызындағы № 214 қаулысымен бекітілген бағалы қағаздар нарығында брокерлік және дилерлік қызметпен, инвестициялық портфельді басқару қызметімен айналысатын ұйымдарға арналған Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру ережелеріне 1 қосымшаға сәйкес құрылады.

⁶ "Клиенттер" деп, Биржаның сауда-саттықтарында клирингілік қатысушы солардың мүддесіне және тапсырмасы бойынша мәміле жасасатын клиенттерді ғана түсіну керек.

⁷ "Мүлік" деп, клирингілік қатысушының және/немесе оның клиенттерінің немесе өзге жеке немесе заңды тұлғалардың меншігіндегі (соның ішінде, кейбір банктік операцияларды жүзеге асыратын, банктер мен ұйымдарда, сондай-ақ сақтандыру ұйымдарда, сондай-ақ Орталық депозитарийде

3. Осы баптың 3 тармағында белгіленген, құжаттар мен ақпараттар Биржаға электрондық құжаттар түрінде, шаруашылық жүргізу құқығындағы "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қазақстандық банкаралық есеп айырысулар орталығы" мемлекеттік кәсіпорнымен қалыптастырылған, электрондық цафрлық қолтаңбалармен расталып, осы қосымшалармен белгіленген форматта, is2in⁸ жүйесі арқылы ұсынылады.
4. Ақпараттар ашудың жалпы тәртібі "Мүшелік туралы қағида" атты Биржаның ішкі құжатының 16 бабында анықталған.

14 бап. Клирингілік алымдар

1. Биржа қаржылық құралдармен жасалған мәмілелер бойынша клиринг жүргізгені үшін клирингілік алымдарды алады.
2. Клирингілік қатысушылар клирингілік алымдарды, "Мүшелік жарналар, биржалық және клирингілік алымдар туралы қағида" атты Биржаның ішкі құжатында белгіленген, көлемде және тәртіпте төлейді.
3. Ұйымды клирингілік қатысушы мәртебесінен айырғанда, осының алдында төленген клирингілік алымдар қайтарылмайды.
4. Клирингілік қызметті көрсету уақытша тоқтатылса да, клирингілік қатысушы клирингілік алымды төлеу міндеттемесінен босатылмайды.
5. Клирингілік қатысушы мәртебесінен біржола айырылған жағдайда, ұйым клирингілік қатысушы мәртебесін иеленген кезеңде есептелген клирингілік алымдарды, сондай-ақ, Клиринг ережелеріне сәйкес, дефолттарды реттеу шегінде клирингілік қатысушының атынан жасалған мәмілелер бойынша есептелген алымдарды төлеу міндеттемесінен босатылмайды.

15 бап. Клирингілік қатысушының жауапкершілігі

1. Клирингілік қатысушының, Клиринг ережелерінде, Қағидада (соның ішінде оның қосымшаларында) және, клирингілік қызметке қатысты, Биржаның басқа да ішкі құжаттарында белгіленген, кез келген өз міндеттемелерін орындамаған (тиісті орындамаған) жағдайы осы құжаттарда белгіленген тәртіпте реттелуі тиіс.
2. Клирингілік қатысушының, Клиринг ережелерінде, Қағидада (соның ішінде оның қосымшаларында) және, клирингілік қызметке қатысты, Биржаның басқа да ішкі құжаттарында белгіленген, кез келген өз міндеттемелерін орындамағаны (тиісті орындамағаны) үшін есетелген тұрақсыздық төлемдері/айыппұлдар, осы құжаттарда белгіленген тәртіпте, төленуі тиіс.

16 бап. Биржаның жауапкершілігі

1. Биржа белгілі биржалық нарықтарда орталық контрагент функциясын өз мойнына ала отырып, әр адал клирингілік қатысушының алдында қаржы құралдарымен жасалатын мәміле бойынша өз міндеттемелерін орындауды, басқа клирингілік қатысушыларды Биржаның алдында өз міндеттемелерін

және/немесе бағалы қағаздар ұстаушыларының тізілім жүйесінде тұрған) ақшаларды, бағалы қағаздарды және өзге қаржы құралдарды түсіну керек.

⁸ "Is2in" (ISSUERS TO INVESTORS) – Биржа мүшелеріне және бағалы қағаздар рұқсаттамасының бастамашыларына Биржаға құжаттар мен ақпаратты электронды түрде (осындай құжаттардың және ақпараттық сипаттағы хабарламалардың қағаз бетіндегі нұсқаларынсыз) беруге және артынан оларды автоматты түрде Биржаның интернет-ресурсына орналастыруға мүмкіндік беретін Биржа мен оның мүшелері арасындағы, сонымен қатар Биржа мен бағалы қағаздар рұқсаттамасының бастамашылары арасындағы арнайы мамандандырылған электронды құжатайналысы жүйесі.

орындауына қарамастан, Клиринг ережелерінде белгіленген, тәртіпте және шектеулерді ескерумен, кепілдейді.

2. Орталық контрагент функцияларын атқармайтын, клирингілік ұйым ретінде Биржа клирингілік қатысушылардың қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша міндеттерінің орындалуын, Клирингілік ережелерде белгіленген тәртіпте, қамтамасыз етеді.
3. Клирингілік қатысушылардың қаржы құралдарымен жасасқан мәмілелері бойынша бойынша клирингілік ұйымның жауапкершілігін туындататын, кез келген елеулі уақиғалар туралы есеп берушілік, "Тәуекелдерді басқару саясаты" және "Тәуекелдерді басқару ережелері" атты Биржаның ішкі құжаттарында анықталған тәртіпте., Биржаның Директорлар кеңесіне ұсынылады.
4. Биржаның бақылауы шегінен тыс туындаған, шығындар мен залалға, сондай-ақ келесі жағдайлар мен уақиғалар кезінде, жауапты болмайды:
  - 1) еңсерілмейтін күш (форс-мажор) немесе Биржаның жауапкершілігі аймағынан тыс орналасқан жағдайының туындауы себебінен болған, жаңылыстар;
  - 2) техникалық проблемалар туындағанда, бағдарламалық-техникалық кешендердің жартылай немесе толық операциялық тұрақсыздығы, сауда-саттық, клирингілік және есептік процедураларды жүзеге асырғанда енгізу-шығару процедураларының қателері, өкім қателері, қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша ұсынылған қамтуды басқару қателері кезінде;
  - 3) клирингілік қатысушысы, Клиринг ережелеріне, Қағидаға (соның ішінде оның қосымшаларына) және клирингілік қызметке қатысты Биржаның басқа да құжаттарына сәйкес, өз міндеттемелерін орындамаған (тиісті орындамаған) жағдайда;
  - 4) дефолттарды реттеу процедураларын жүзеге асырғанда;
  - 5) клирингілік қатысушының ақпараттар ашу бойынша талаптар шегінде ұсынған құжаттардағы ақпараттардың толық емесе немесе нақты болмауы;
  - 6) клирингілік қатысушының қаржы құралдармен жасалған мәмілелер бойынша өз міндеттемелерін орындау қабілеттілігіне жағымсыз ықпал ете алатын, мемлекеттік органдардың және өзге ұйымдардың ақпаратты ұсынбауы (уақытылы ұсынбауы) кезінде.

6 тарау. ҚОРЫТЫНДЫ ҚАҒИДАЛАР

17 бап. Келіспеушіліктер мен дауларды реттеу

1. Биржаның қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыруымен байланысты, клирингілік қатысушылар арасында, Биржа мен клирингілік қатысушылар арасында туындайтын даулар мен келіспеушіліктер (клирингілік қатысушы мәртебесінің қолданысын уақытша тоқтату немесе клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру мәселелеріне қатысты даулар мен келіспеушіліктерді қоспағанда) келіссөздер жүргізу арқылы шешіледі.
2. Келіссөздер жүргізу арқылы өзара тиімді шешімге келу мүмкін болмаса, реттелмеген дау (келіспеушілік) тараптардың өзара келісімімен Биржаның даулар мен келіспеушіліктерді шешу жөніндегі комиссиясының (бұдан әрі – Комиссия) қарауына беріледі (клирингілік қатысушы мәртебесінің қолданысын уақытша тоқтату немесе клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру, сондай-ақ клирингілік қатысушының санатын белгілеу және өзгерту мәселелеріне қатысты даулар мен келіспеушіліктерді қоспағанда).

3. Комиссия қабылдаған шешімге, осы шешім қабылданған күннен бастап бір ай аралығында, осы шешімнің күшін жою туралы Директорлар кеңесіне өтініш берілген жағдайда, Директорлар кеңесіне шағым беруге болады.
4. Комиссияның шешіміне шағымдану туралы өтініш Биржаның Директорлар кеңесі жуырдағы отырысында қарайды.
5. Комиссияның шешіміне Биржаның Директорлар кеңесіне шағымданған жағдайда, Комиссиямен қабылданған шешімнің орындалуы уақытша тоқтатылады.
6. Дау (келіспеушілік) Комиссиямен немесе Биржаның Директорлар кеңесімен шешілу мүмкін болмаған жағдайда осы дау (келіспеушілік) сот тәртібінде шешіледі.
7. Клирингілік қатысушы мәртебесінің қолданысын уақытша тоқтату немесе клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру, сондай-ақ клирингілік қатысушының санатын белгілеу және өзгерту сұрақтары бойынша Биржаның шешіміне шағымдануға болмайды, клирингілік қатысушылармен толық қабылданады.
8. Келіссөздер арқылы өзара қолайлы шешімге келу мүмкін болмаған жағдайда, осы тармақтың бірінші бөлімінде аталған, реттелмеген дау (келіспеушілік) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Қазақстан Республикасының соттарында реттелуге жатады.

18 бап.

Қорытынды қағидалар

1. Қағида және, Қағидаға енгізілген, барлық өзгертулер мен толықтырулар клирингілік қатысушылардың назарына Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) жариялау арқылы жеткізіледі.
2. Қағида, қажетіне қарай, бірақ үш жылда бір реттен сирек емес, актуалданып отырады.
3. Қағидаға өзгертулер мен толықтыруларды уақытылы енгізуге клирингілік бөлімшеге жауапты болады.

Басқарма Төрайымы

А.Ө. Алдамберген

[фирмалық бланкіде, өтініштің шығыс нөмірі мен күнін көрсетіп]

"Қазақстан қор биржасы" АҚ

Клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы Ө Т І Н І Ш

Осы құжат жүзінде "Қазақстан қор биржасы" акционерлік қоғамынан (бұдан әрі – Биржа) **[клирингілік қатысушы мәртебесін алуға үміткердің мемлекеттік тіркелуі (соңғы мемлекеттік тіркелуі) туралы куәлігіне сәйкес толық атауы]** келесі биржалық нарықта (нарықтарда)⁹ [белгілеу керек] клирингілік қатысушы мәртебесін беруін сұраймыз:

- қор нарығы
- валюта нарығы
- деривативтер нарығы

Осы құжат жүзінде **[клирингілік қатысушы мәртебесін алуға үміткердің мемлекеттік тіркелуі (соңғы мемлекеттік тіркелуі) туралы куәлігіне сәйкес толық атауы]** атынан келесіні мәлімдейміз:

- Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелерімен (бұдан әрі – Клиринг ережелері), Клирингілік қатысушылар туралы қағидамен және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа ішкі құжаттарымен таныстық;
- осы өтініш сонымен бірге, Клиринг ережелерінің, Клирингілік қатысушылар туралы қағиданың (соның ішінше, оның қосымшаларының) және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа ішкі құжаттарының шарттарымен мазмұны Клирингілік қатысушылар туралы қағиданың 2 қосымшасында берілген клирингілік қызмет көрсету келісім-шартын жасауға (қосылу келісім-шартына қосу арқылы) келісім болып табылады;
- Клиринг ережелерінде, Клирингілік қатысушылар туралы қағидада (оған қоса, оның қосымшаларында) және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа ішкі құжаттарында бекітілген барлық шарттармен және талаптармен сөзсіз келісеміз, және осы шарттар мен талаптарды ұстануға, осы шарттар мен талаптардың бұзылуы үшін толық жауапты болуға міндеттенеміз;
- Клиринг ережелеріне, Клирингілік қатысушылар туралы қағидаға (оған қоса, оның қосымшаларына) және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа ішкі құжаттарына артынан енгізілген барлық өзгертулерді және/немесе толықтыруларды қабылдаймыз;
- Клиринг ережелеріне, Клирингілік қатысушылар туралы қағидаға және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа ішкі құжаттарына сәйкес кепілдік жарнаны (жарналарды), қамтуларды аударуға (толықтырып аударуға), клирингілік алымдарды, айыппұлдарды және тұрақсыздық төлемдерін (есептелетін болса) төлеуге, сонымен қатар басқа төлемдерді жасауға және/немесе Биржаның шығындарын өтеуге міндеттенеміз;
- осы өтінішті Биржаға жолдау Клирингілік қатысушылар туралы Қағиданың 2 қосымшасы болып табылатын, Клирингілік қызмет көрсету туралы келісім-шартты жасасуға оферта акцепті болып табылады.

[Бірінші жетекшінің лауазымы]

[қолы]

[тегі, инициалдары]

[Бас бухгалтердің лауазымы]

[қолы]

[тегі, инициалдары]

⁹ 2018 жылдың __ айына дейін қор нарығындағы клирингілік қатысушысы мәртебесіне "қор нарығының клирингілік қатысушысы" санаты бойынша клирингілік қатысушы мәртебесі сәйкес келген, валюта нарығындағы клирингілік қатысушысы мәртебесіне "валта нарығының клирингілік қатысушысы" санаты бойынша клирингілік қатысушы мәртебесі сәйкес келген, деривативтер нарығындағы клирингілік қатысушысы мәртебесіне "деривативтер нарығының клирингілік қатысушысы" санаты бойынша клирингілік қатысушы мәртебесі сәйкес келген.

Клирингілік қызмет көрсету туралы

К Е Л І С І М - Ш А Р Т

Осы Келісім-шарт, бұдан әрі **"Биржа"** деп аталатын, "Қазақстан қор биржасы" АҚ, және осы Келісім-шартты жасауға өтінім берген және бұдан әрі **"Клирингілік қатысушы"** деп аталатын, Биржа мүшесі арасында жасалған. Осы Келісім-шарттың тараптары бұдан әрі бірге – Тараптар, ал жеке түрде Тарап деп аталады.

Осы Келісім-шарт қосылу келісім-шарты болып табылады. Осы Келісім-шарттың талаптары Биржаның "Қаржы құралдарымен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері" (бұдан әрі – Клиринг ережелері), "Клирингілік қатысушылар туралы қағида" (соның ішінде осы Келісім-шарттың мазмұнын анықтайтын қосымша) ішкі құжаттарында және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа ішкі құжаттарында анықталған.

1. КЕЛІСІМ-ШАРТТЫҢ МӘНІ

- 1.1. Осы Келісім-шартқа сәйкес Клирингілік қатысушы тапсырады, ал Биржа Клирингілік қатысушының Биржа сауда-саттық жүйесінде қаржы құралдарымен жасалған мәмілелеріне қатысты клирингілік қызметті Қазақстан Республикасының заңнамасында, Клиринг ережелерінде және Биржаның клирингілік қызметіне байланысты басқа ішкі құжаттарында бекітілген тәртіп пен шарттарға сәйкес жүзеге асыруға міндеттенеді.
- 1.2. Биржа солармен жасалған мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыратын, қаржы құралдары Клиринг ережелерінде анықталған.
- 1.3. Осы Келісім-шартта берілген түсініктер мен терминдердің Қазақстан Республикасының заңнамасында және Клиринг ережелерінде бекітілген анықтаулары қолданылады.

2. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

- 2.1. Биржа міндеттенеді:
  - 1) Клирингілік қатысушымен жасалатын қаржы құралдымен мәмілелерге қатысты клирингілік қызметті Клиринг ережелерінде және Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарында бекітілген тәртіппен жүзеге асыруға;
  - 2) Клиринг ережелеріне енгізілген өзгертулер және/немесе толықтырулар туралы Клирингілік қатысушыға Клиринг ережелерінде қарастырылған мерзім мен тәртіпке сай мәлімдеуге (оның ішінде Клиринг ережелерін жаңа редакцияда бекіту арқылы);
  - 4) Қазақстан Республикасының заңнамасында және Биржаның ішкі құжаттарында қарастырылған басқа міндеттемелерді орындауға.
- 2.2. Клирингілік қатысушы міндеттенеді:
  - 1) Клиринг ережелерінің, Клирингілік қатысушылар туралы қағиданың және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты басқа ішкі құжаттарының талаптарын ұстануға;
  - 2) Клирингілік қатысушы Биржа клирингілік қызмет көрсететін мәмілелер жасау нәтижесінде туындайтын барлық міндеттемелерін, оның ішінде Биржаның пайдасына клирингілік алымдарды төлеу міндетін тиісті түрде орындауға;
  - 3) Биржаның ішкі құжаттарында көрсетілген өз міндеттемелерін орындамаған жағдайда, тұрақсыздық төлемдерін және айыппұлдар төлеуге;

- 4) Клиринг ережелерінің талаптарына сәйкес, дефолттарды реттеу шегінде клирингілік қатысушының атынан жасалған барлық мәмілелер бойынша (соның ішінде, новация нәтижесінде туындаған) міндеттемелерді мойындап, орындауға *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 07 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*;
- 5) Биржаның ішкі құжаттарында және Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған басқа міндеттемелерін орындауға *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 07 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген)*.

2.3. Биржа вправе:

- 1) Клирингілік қатысушы жасаған мәмілелер туралы ақпаратты жинауға, өңдеуге және сақтауға;
- 2) Клиринг ережелеріне, Клирингілік қатысушылар туралы қағидаға және Биржаның клирингілік қызметіне (орталық контрагент функциясын жүзеге асырумен және асырусыз) қатысты басқа да құжаттарына бір жақты тәртіппен өзгертулер мен толықтырулар енгізуге (оның ішінде Клиринг ережелерін жаңа редакцияда бекіту арқылы);
- 3) Клиринг ережелерінде және Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған клирингілік шоттар ашуға;
- 4) Клирингілік қатысушының міндеттемелерін, оның ішінде Биржаның пайдасына клирингілік алымдар төлеу бойынша міндеттемелерін Биржаның ішкі құжаттарында бекітілген тәртіппен анықтауға, клиринг қорытындысы бойынша есептер жасауға, Клирингілік қатысушының қамту шоттарынан клирингілік алымдарды шегеріп тастауға;
- 5) өзінің осы Келісім-шартта қарастырылған міндеттемелерін тиісті түрде орындау мақсатында басқа ұйымдармен және мекемелермен өзара әрекеттесуге;
- 6) Клирингілік қатысушыдан осы Келісім-шарттың шарттарын орындауын талап етуге;
- 7) Клиринг ережелерінде және Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған міндеттемелерін Клирингілік қатысушы орындамаған жағдайда, бір жақты тәртіппен, клирингілік қызмет көрсетуді тоқтату және/немесе Клирингілік қатысушы мәртебесінен айыру арқылы, осы Келісім-шартты орындаудан бас тартуға;
- 8) Клиринг ережелерінің талаптарына сәйкес, дефолттарды реттеу процедуралары шегінде клирингілік қатысушының атынан Биржамен жасалған барлық мәмілелер бойынша (соның ішінде, новация нәтижесінде туындаған) міндеттемелерді өз әрекетімен туындатуға *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 07 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)*;
- 9) осы Келісім-шартта, Клиринг ережелерінде және Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған басқа құқықтарын жүзеге асыруға *(осы тармақша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 07 қыркүйегіндегі шешімімен енгізілген)*.

2.4. Клирингілік қатысушы құқылы:

- 1) Биржаға Клиринг ережелеріне сәйкес есептер беру туралы сауал жолдауға;
- 2) Биржада жасалған мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелері жоқ болса және Клиринг ережелерінде қарастырылған талаптар орындалса, бір жақты тәртіппен осы Келісім-шартты орындаудан бас тартуға;
- 3) осы Келісім-шартта, Клиринг ережелерінде және Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған басқа құқықтарын жүзеге асыруға.

3. ТАРАПТАРДЫҢ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ

- 3.1. Осы Келісім-шарт бойынша міндеттемелерін орындамауы немесе тиісті түрде орындамауы үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына, Клиринг ережелеріне және Биржаның клирингілік қызметіне байланысты басқа ішкі құжаттарына сәйкес Клирингілік қатысушы мүлкітік жауапкершілікке тартылады.
- 3.2. Биржа, солар бойынша орталық контрагент қызметін орындайтын, қаржы құралдармен Клирингілік қатысушының жасасқан мәмілелері бойынша ғана жауапты болады. Бұл ретте, Биржаның жауапкершілігі Клиринг ережелеріне сәйкес шектеледі.
- 3.3. Тараптар еңсерілмейтін күштің туындауы салдарынан осы Келісім-шарт бойынша міндеттемелерін ішінара немесе толық орындамаған жағдайда, олар осындай оқиғалардың әрекет ету мерзімі ішінде осындай орындамау үшін жауапкершіліктен босатылады. Егер еңсерілмейтін күштің әрекеті ету мерзімі 30 күннен асатын болса, Тараптар осы Келісім-шартты бұзуға құқылы болады.
- 3.4. Еңсерілмейтін күш жағдайы деп мыналарды түсіну керек:
  - 1) Тараптардың өз міндеттемелерін орындауына кедергі болған және, осы табиғи апаттарға сілтеме берген Тараптың бас кеңсесі орналасқан жерде (бас банкі, штаб-квартирасы және т.б.) болып жатқан, табиғи апаттар, жер сілкінісі, су тасқыны, сел, өрт және басқа стихиялық апаттар, және;
  - 2) Тараптардың өз міндеттемелерін орындауына кедергі болған және осы тармақта аталған жағдайларға сілтеме берген, Тараптың бас кеңсесі орналасқан жерде (бас банкі, штаб-квартирасы және т.б.) болып жатқан, соғыс, кез келген сипаттағы әскери әрекеттер, қоршау, лаңкестік актілер, революциялар, халықтың толқуы, көтерілістер, локауттар, жол іркілісі;
  - 3) Тараптардың өз міндеттемелерін орындауына кедергі болған және, осы тармақта аталған жағдайларға сілтеме берген, Тараптың бас кеңсесі орналасқан жерде (бас банкі, штаб-квартирасы және т.б.) болып жатқан, мемлекеттік органдар бекіткен эмбарго, тыйым салулар мен шектеулер, заңды оқшаулаулар немесе Қазақстан Республикасының және одан да басқа мемлекеттердің заңнамасының, уәкілетті мемлекеттік органдары шешімдерінің өзгеруі;
  - 4) Биржаның өз міндеттерін орындауға кедергі болуы мүмкін, Биржаның немесе бағалы қағаздардың ұйымдастырылған нарығы инфрақұрылымының басқа байланысты субъектілерінің, валюта нарығының, деривативтер нарығының және биржалық нарықтың басқа секторларының бағдарлама-техникалық құралдарының бұзылуы;
  - 5) Тараптардың өз міндеттемелерін орындауына кедергі болған және, осы тармақта аталған жағдайларға сілтеме берген, Тараптың бас кеңсесі орналасқан жерде (бас банкі, штаб-квартирасы және т.б.) туындаған, қызмет көрсетуші банктер қызметінің уақытша тоқтауы немесе толық тоқтауы.
- 3.5. Қазақстан Республикасы Сауда-өнеркәсіп палатасының немесе тиісінше мемлекеттің басқа құзыретті органының (ұйымының) куәлігі осы Келісім-шарттың 3.4 тармағының 1)-3) тармақшаларында көрсетілген еңсерілмейтін күш жағдайларының туындауы фактісін және олардың әрекетінің ұзақтығын растайтын құжат болып табылады.
- 3.6. Биржаның бірінші басшысы қолын қойған анықтама немесе Биржаның тиісінше тұжырымы осы Келісім-шарттың 3.4 тармағының 4) тармағында көрсетілген еңсерілмейтін күш жағдайларының туындауы фактісін және олардың әрекетінің ұзақтығын растайтын құжат болып табылады.

Биржа анықтаманы осы Келісім-шарттың 3.4 тармағының 4) тармақшасында көрсетілген оқиға туындаған сәттен бастап жеті жұмыс күні ішінде тапсыруы тиіс.
- 3.7. Клирингілік қатысушы еңсерілмейтін күш жағдайының туындауы, оның болжалды әрекет ету мерзімі және тоқтауы туралы Биржаға дереу арада хабарлауға міндетті.
- 3.8. Екінші Тараптың өз міндеттемелерін орындамауы себебінен осы Келісім-шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамағаны немесе адал орындамағаны үшін Тарап жауапкершілікке тартылмайды.

- 3.9. Тараптың Клиринг ережелерінде және Клирингілік қатысушылар туралы қағидада қарастырылған айыппұлдарды төлеуі, оны осы Келісім-шарт бойынша өзіне жүктеген міндеттемелерін орындаудан босатпайды.

4. ҚҰПИЯ АҚПАРАТ

- 4.1. Клирингілік қатысушы Биржаға клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы өтінім жасай отырып, Биржаға Клирингілік қатысушының коммерциялық құпиясы және басқа да қорғаулы ақпараты болуы мүмкін ақпаратты (бұдан әрі – Құпия ақпарат) Қазақстан Республикасы заңнамасының және Биржаның ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес ашуына қайтарып алынбайтын және сөзсіз келісімін береді.
- 4.2. Клирингілік қатысушы келесіні растайды және кепілдейді:
- 1) аталмыш келісімді беруіне байланысты осы Келісім-шартқа қосылу кезінде және келешекте Биржаға наразылықтары, сондай-ақ, мүлтік наразылықтары жоқ екенін және болмайтынын растайды және кепілдік береді, сонымен бірге Биржа Құпия ақпаратты Қазақстан Республикасы заңнамасының және Биржаның ішкі құжаттарының талаптарына сәйкес ашқаны үшін оның алдында ешқандай жауапкершілікте болмайтынымен келіседі;
  - 2) Клирингілік қатысушының құпия ақпараты үшінші жақтардың, соның ішінде Клирингілік қатысушының қызметкерлерінің зияткерлік меншікке құқығын бұзбайды және/немесе кемітпейді.

5. ЕСКЕРТПЕЛЕР

- 5.1. Осы Келісім-шартта қарастырылған барлық мәлімдемелер мен басқа хабарламалар жазбаша нысанда құрылып, осы Келісім-шарттың Тарабы орналасқан мекен-жай бойынша немесе факс бойынша жеткізілуі тиіс.
- Факс бойынша жеткізілген кез келген мәлімдеме немесе басқа хабарлама факс бойынша жеткізілген күннен бастап үш жұмыс күні ішінде осы Келісім-шарттың Тарабы орналасқан мекен-жай бойынша осы мәлімдеменің немесе хабарламаның түпнұсқасын жеткізу арқылы расталуы тиіс.
- 5.2. Осы Келісім-шарттың Тарабы орналасқан мекен-жай бойынша немесе факс бойынша жеткізілген кез келген мәлімдеме немесе басқа хабарлама барлық жағдайларда оны адресатқа жеткізген күннен кейінгі бірінші жұмыс күнінде тиісті түрде берілген, жөнелтілген, алынған немесе жеткізілген деп есептеледі.
- Жазбаша нысанда жеткізілген мәлімдеме немесе басқа хабарлама жеткізу туралы түбіртекпен және хат тасушының қолтаңбасымен, ал факс бойынша жеткізілім – жөнелтуді растаумен расталуы тиіс.

6. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ

- 6.1. Клирингілік қатысушы Биржаның сауда-саттық жүйесінде қаржы құралдарымен жасаған мәмілелері бойынша Биржаның клирингілік қызмет көрсетуіне байланысты, сонымен қатар Клирингілік қатысушылардың міндеттемелерін анықтау мен орындауға қатысты және осы Келісім-шартты жасауға байланысты Биржа мен Клирингілік қатысушы арасында туындайтын даулар мен келіспеушіліктер келіссөздер жүргізу арқылы шешуге жатады.
- 6.2. Тараптар өзара келісімге келмеген жағдайда, олар өзара келіспеушіліктері мен дауларын Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешеді.

7. КЕЛІСІМ-ШАРТТЫҢ ҚОЛДАНЫС МЕРЗІМІ

- 7.1. Осы Келісім-шарт Биржаның Басқармасы клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы шешім қабылдаған күннен бастап күшіне енеді.
- Биржа Басқармасы үміткерге клирингілік қатысушы мәртебесін беруден бас тартуы осы Келісім-шартты жоққа шығарады.
- 7.2. Осы Келісім-шарт бұзылды деп саналады:
- 1) Биржа Басқармасы клирингілік қатысушы мәртебесіне айыру туралы шешім қабылданған күннен бастап;
  - 2) Биржа Клирингілік қатысушыдан Келісім-шартты орындаудан бір тарапты бас тартуы туралы ескертпесін алған күннен кейін бір ай (30 күнтізбелік күн) өткеннен кейін, Клирингілік қатысушы Биржада жасалған мәмілелер бойынша өз міндеттемелерін орындамаған және, Клиринг ережелерінде қарастырылған, талаптарды орындамаған жағдайда;
  - 2) Тараптардың бірі екінші Тараптан, осы Келісім-шарттың 3 бабының 3.3 тармағына сәйкес, Келісім-шартты бұзу туралы ескертпе алған күннен кейін 10 күннен соң.
- 7.3. Осы Келісім-шарттың қолданысын тоқтату Тараптарды, Келісім-шарттың қолданысы тоқтағанға дейін туындаған, міндеттемелерді орындаудан босатпайды.

8. ҚОРЫТЫНДЫ ҚАҒИДАЛАР

- 8.1. Биржа келісім-шарттың талаптарын, сондай-ақ, оған болашақта енгізілетін өзгертулерді және/немесе толықтыруларды дербес түрде анықтайды және Клирингілік қатысушы оларды жалпы Келісім-шартқа қосу арқылы қабылдауы мүмкін.
- 8.2. Клирингілік қатысушыны Келісім-шартқа қосу клирингілік қатысушы мәртебесін беру туралы жазбаша өтінімнің негізінде Клирингілік қатысушылар туралы қағидаға сәйкес жүзеге асырылады.
- 8.3. Биржа Қазақстан Республикасының заңнамасында бекітілген тәртіппен осы Келісім-шартқа өзгертулер және/толықтырулар енгізуге құқылы, және де ол осындай өзгертулерді және/немесе толықтыруларды Биржаның интернет-сайтында (www.kase.kz) міндетті түрде жариялауы тиіс.
- 8.4. Тараптардың осы Келісім-шарт бойынша құқықтары мен міндеттері үшінші тұлғаларға берілмейді.
- 8.5. Осы Келісім-шарт материалдық құқықпен және Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі.
- 8.6. Осы Келісім-шарт Қазақстан Республикасының заңнамасына және Биржаның клирингілік қызметіне қатысты ішкі құжаттарына сәйкес жасалған.
- Осы құжат жүзінде Клирингілік қатысушы Биржаның интернет-ресурсында (www.kase.kz) орналасқан барлық ішкі құжаттарымен танысқанын және оның ішкі құжаттарының барлық қағидаларының, шарттарының және талаптарының мәнін түсінгенін растайды, сонымен бірге Биржаның жоғарыда аталған барлық ішкі құжаттарымен және олардың қағидаларымен, шарттарымен және талаптарымен келіседі.

Клирингілік қатысушылар
туралы қағидаға

3 қосымша

(Осы қосымша Биржаның Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 07 қыркүйегіндегі шешімімен өзгертілген)

**Биржалық нарықтардың (нарық секцияларының) кепілдік қорларына
аударылатын
КЕПІЛДІК ЖАРНАЛАРДЫҢ МӨЛШЕРІ**

Клирингілік кепілдік қорлар	Қор нарығы	Валюта нарығы	Деривативтер нарығы	
	Қор нарығының кепілдік қорына теңгемен ¹⁰		Қор деривативтері секторы үшін	Валюталық деривативтер секторы үшін
Минималды кепілдік жарналарды мөлшері	1 000 000 теңге	25 000 000 теңге	1 000 000 теңге	2 000 000 теңге

¹⁰ Теңгемен номинацияланған, бағалы қағаздардың сауда-саттығына қатысу үшін.

Клирингілік қатысушылар
туралы қағидаға

4 қосымша

[фирмалық бланкіде, өтініштің шығыс нөмірі мен күні көрсетіліп]

"Қазақстан қор биржасы" АҚ

**Клирингілік қатысушының санатын өтгерту туралы
Ө Т І Н І Ш**

Осы өтінішімізбен "Қазақстан қор биржасы" АҚ клирингілік қатысушы **[мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) куәлігіне сәйкес клирингілік қатысушының толық атауы]** **[биржалық нарықты атау]** **[санатын көрсету]** санатын келесі санатқа ауыстыруын сұраймыз **[белгілеу]**:

- "жартылай қамтылған"
- "толық қамтылған"

[Бірінші жетекшісінің лауазымы]

[қолы]

[тегі, инициалдары]